

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 43
(2/2018)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPURKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIĘKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 | e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

ANGELIKA CIŻYŃSKA *Zasadność istnienia Trybunału Stanu w systemie organów państwa Rzeczypospolitej Polskiej* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej jako strukturalna podstawa systemu prawa unijnego* | 29

ANNA GRZYWACZ *Problematyka wymogu oryginalności w prawie autorskim w świetle orzecznictwa w Europie - Polsce i Hiszpanii* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Monitoring wizyjny jako ingerencja w sferę dóbr osobistych* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Ochrona wizerunku contra wolność prasy: publikowanie fotografii oskarżonego w świetle polskich regulacji i orzecznictwa ETPC* | 79

MAREK BIELECKI *Zakres wolności religijnej w domach pomocy społecznej. Uwagi na kanwie wyroków WSA w Lublinie z 11 grudnia 2012 r. (II SA/Lu 897/12) i WSA w Gliwicach z 12 kwietnia 2016 r. (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Wniosek o ściganie przestępstwa w procesie karnym* | 121

KAROLINA PAŁKA *Penalizacja kłamstwa o Auschwitz na przykładzie systemów prawnych wybranych krajów* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” w perspektywie podstaw odpowiedzialności za wykroczenia* | 145

GRZEGORZ WOLAK *O pojęciu pracownika z art. 218 § 1a k.k.* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Podstawowe kategorie etyczno-prawne i organizacyjne w pracy zawodowej funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa publicznego* | 183

MAGDALENA JASKULSKA *Odpowiedzialność materialna pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy* | 201

JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin – ujęcie w polskim prawie podatkowym* | 243

ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Wpływ niemieckich rozwiązań ustrojowych na władzę ustawodawczą w Polsce (zarys zagadnienia)* | 253

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Bankomaty i wpłatomaty obsługujące kryptowaluty – problemy prawne* | 285

PAWEŁ KOŁEK *Usługi medyczne - zwolnienie z podatku od towarów i usług* | 300

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHŁAYĄ *Personel jako najważniejszy element marketingu mix w przedsiębiorstwie turystycznym* | 321

ROBERT PARUZEL *Problem innowacji – ujęcie teoretyczne* | 334

ZBIGNIEW KLIMIUK *Metody i formy popierania polskiego eksportu w okresie międzywojennym. Pośrednie formy popierania eksportu (część III)* | 347

TOMASZ GUZIK *Ocena instytucji klauzuli arbitrażowej z perspektywy ekonomicznej analizy prawa* | 369

MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Urzędowe kontrole żywności* | 381

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku NSA z dnia 29 sierpnia 2017 r., I OSK 3017/15* | 391

Sprawozdanie

ARTUR LIS *Jubileuszowa pielgrzymka do Rzymu na 100-lecie KUL* | 402

Contents

Articles

ANGELIKA CIŻYŃSKA *The legitimacy of the existence of the State Tribunal in the system of organs of the state of the Republic of Poland* | 9

JAKUB KOZŁOWSKI *Principle of the primacy of European Union law as a structural basis of the EU law system* | 29

ANNA GRZYWACZ *The requirement of originality in copyright law in light of the European - Polish and Spanish Judgments* | 41

GRZEGORZ TYLEC *Video monitoring as infringement of moral rights* | 56

PAWEŁ JUŚCIŃSKI, PRZEMYSŁAW PIOTR JUŚCIŃSKI *Protecion of the person's image contra freedom of the press: publishing photographs of the accused in light of Polish regulations and the ECHR case law* | 79

MAREK BIELECKI *The scope of religious freedom in residential homes. Comments on the basis of the sentences of Provincial Administrative Court in Lublin from the 11th of December 2012 (II SA/Lu 897/12) and Provincial Administrative Court in Gliwice from the 12th of April 2016 (IV SA/G1 757/15)* | 103

JAN KLUZA *Application for prosecuting offense in a criminal trial* | 121

KAROLINA PALKA *Penalization of the Auschwitz denial by the example of the legal system in selected countries* | 132

ADRIAN ROMKOWSKI *„Administering the perpetration” and „ordering the perpetration” in the perspective of basis of liability for contraventions* | 145

GRZEGORZ WOLAK *About the notion of employee under art.218 §1a Penal Code* | 159

ANDRZEJ PIECZYWOK *Basic ethical and legal categories in the professional work of officers of public security services* | 183

- MAGDALENA JASKULSKA *Material liability of the employee for the damage caused to the employer* | 201
- JUDYTA PRZYŁUSKA-SCHMITT *Bitcoin - an approach to Polish tax law* | 243
- ARTUR LIS, SYLWESTER BORYS *Influence of German political solutions on the legislative branch in Poland (outline of the issue)* | 253
- KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Legal problems of cryptocurrences ATMS* | 285
- PAWEŁ KOŁEK *Medical services - exemption from a tax on goods and services* | 300
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Personnel as an essential element of marketing mix in the tourism industry* | 321
- ROBERT PARUZEL *The problem of innovation - a theoretical approach* | 334
- ZBIGNIEW KLIMIUK *Indirect methods and forms of promoting Polish exports in the interwar period (part III)* | 347
- TOMASZ GUZIK *The Evaluation of Arbitration Clause from the perspective of Economic Analysis of Law* | 369
- MAŁGORZATA SZRENIAWSKA *Official food inspections* | 381

Gloss

- SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 6 July 2017 file ref. II OSK 2766/15* | 391

Report

- ARTUR LIS *The Jubilee Pilgrimage to Rome on the 100th Foundation's Anniversary of John Paul II Catholic University of Lublin* | 402

Adrian Romkowski

„Sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” w perspektywie podstaw odpowiedzialności za wykroczenia

Administering the perpetration” and „ordering the perpetration” in the perspective of basis of liability for contraventions

Wstęp

Przyjmowana niemalże bez wyjątku przez przedstawicieli nauk penalnych¹ i traktowana jako oczywista możliwość pociągania do odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia, pomimo że w kodeksie wykroczeń² (dalej: kw) brak jakiegokolwiek wypowiedzi ustawodawcy dotyczącej czy to samego sprawstwa pojedynczego, czy też sprawczych form współdziałania, prowadzi do słusnych wątpliwości w zakresie tego, czy w sposób analogiczny, jak czyni się to w odniesieniu do współsprawstwa, nie byłoby możliwe zrekonstruowanie podstaw odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” (celowo użyto tu cudzysłowów) wykroczenia.

Przedmiotem niniejszego artykułu jest rozważenie ewentualnych normatywnych oraz teoretycznoprawnych podstaw odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” wykroczenia w perspektywie przesłanek odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia, uwzględniając zarówno

¹ Por. przykładowo T. Grzegorzczak, *Komentarz do art. 14 – teza 4*, [w:] T. Grzegorzczak (red.), W. Jankowski, M. Zbrojewska, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 82 czy T. Bojarski, *Komentarz do art. 14 – teza 4*, [w:] T. Bojarski (red.), A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 57. Prezentowane są jednak także stanowiska odmienne, stanowczo odrzucające możliwość wartościowania wykroczenia popełnionego we współsprawstwie – por. M. Bielski, *Wokół „przepełnionego” charakteru przestępstwa rozboju*, [w:] *Państwo i Prawo* 2009/2, s. 99-100.

² Dz. U. 1971 nr 12 poz. 114 ze zm.

konieczność krytycznego podejścia do wielu poglądów prezentowanych w piśmiennictwie w zakresie drugiego ze wspomnianych zagadnień, jak i szereg gwarancyjnych unormowań konstytucyjnych oraz przyjmowanych w prawoznawstwie reguł interpretacyjnych, w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie o możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności za wspomniane formy „sprawczego współdziałania” w popełnieniu wykroczeń. Uzyskanie teź odpowiedzi mieć będzie kapitalne znaczenie dla praktyki prawa, stanowiąc remedium na pojawiające się w procesie aplikowania norm kw wątpliwości.

Metodologia badań w niniejszym opracowaniu oparta będzie o założenia teorii derywacyjnej wykładni prawa³.

I. Podstawy odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia

Celem ukonstytuowania „bazy” stanowiącej odnośnik komparatystyczny w dalszych analizach, lakonicznie i w dużym uproszczeniu (a także fragmentarycznie, z uwagi na charakter i cel przedmiotowych badań) przedstawię normatywne podstawy odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia⁴.

Po pierwsze, niedopuszczalne, z uwagi na gwarancyjną funkcję art. 42 ust. 1 Konstytucji⁵, jest stosowanie w prawie wykroczeń rozumowania *per analogiam* z art. 18 § 1 kk. Rekonstrukcja przesłanek odpowiedzialności za współsprawstwo w prawie wykroczeń nie może więc polegać na „zapożyczeniu” tej konstrukcji z prawa karnego, wbrew temu, jak czyni się to w piśmiennictwie⁶.

³ Odnośnie założeń teorii derywacyjnej wykładni, por. przykładowo B. Brożek, *Derywacyjna koncepcja wykładni z perspektywy logicznej*, [w:] Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 2006/1, s. 81 i n. Dla potrzeb analizy prowadzonej w niniejszym opracowaniu, w bardzo dużym uogólnieniu należy przyjąć, iż przyjęta metodologia interpretacyjna opierać się będzie o odróżnienie przepisu prawnego od normy prawnej (i wynikające stąd założenie o „rozcłankowaniu treściowym norm w przepisach”) oraz o dyrektywy wykładni, polegające na odwoływaniu się w pierwszej kolejności do języka prawnego i kontekstu normatywnego przepisu, w kolejności drugiej – do języka prawniczego (wypowiedzi doktryny i judykatury), a dopiero w kolejności trzeciej – do znaczenia pojęć/zwrotów w języku ogólnym (potocznym).

⁴ Uściślając, opowiadam się za dominującym poglądem, wedle którego możliwa jest odpowiedzialność za współsprawstwo wykroczenia, przesłanki teź dekoduję jednak odmiennie, niż czyni się to w piśmiennictwie, bowiem nie poprzez analogię z art. 18 § 1 kk, a z treści norm sankcjonowanych poszczególnych typów czynów zabronionych.

⁵ Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.

⁶ Por. T. Grzegorzczak, *op. cit.*, s. 82, T. Bojarski, *op. cit.*, s. 57, W. Kotowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 74-75. T. Bojarski i W. Kotowski rekonstruują jednak przesłanki odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia identycznie, jak czyni się to w art. 18 § 1 kk,

Po drugie, możliwość pociągania do odpowiedzialności za wykroczenie popełnione we współsprawstwie (czy dokładniej: współsprawstwie mającym charakter inny niż współsprawstwo równoległe) wynika z treści norm sankcjonowanych poszczególnych typów czynów zabronionych, które zakazując (nakazując) określonego postępowania, czynią to w sposób generalny (np. w przypadku art. 119 § 1 kw treścią normy sankcjonowanej będzie „nigdy nikomu nie wolno kraść (dokonywać zaboru w celu przywłaszczenia) lub przywłaszczać cudzej rzeczy ruchomej mającej wartość nieprzekraczającą 1/4 minimalnego wynagrodzenia”), a nie w sposób zindywidualizowany, odnośnie tylko jednego podmiotu (nawiązując ponownie do art. 119 § 1 kw, zakaz podmiotowy ma postać „nigdy nikomu nie wolno...”, nie zaś „nigdy nikomu samodzielnie nie wolno...”).

Po trzecie, z uwagi na to, że w przeciwieństwie do kk, współsprawstwo nie zostało uregulowane *expressis verbis*, niemożliwe jest rozszerzanie podstaw odpowiedzialności za nie poza założenia teorii formalno-objektywnej współsprawstwa.

Po czwarte, rekonstruowanie podstaw odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia z treści norm sankcjonowanych poszczególnych typów czynów zabronionych nie stanowi naruszenia wynikającej z art. 42 ust. 1 zasady *nullum crimen sine lege scripta*, ponieważ nie jest oparte o wykładnię rozszerzającą⁷ norm

wykraczając poza teorię formalno-objektywną współsprawstwa i wprowadzając kryteria materialno-objektywne. Abstrahując od niedopuszczalności stosowania analogii na niekorzyść sprawy w prawie represyjnym, o czym będzie mowa w dalszej części analizy, podejście prezentowane przez tych autorów nie ogranicza się jedynie do zapożyczenia konstrukcyjnych elementów współsprawstwa z art. 18 § 1 kk jako swoistego szkieletu normatywnego (tj. tak, jak czyni to T. Grzegorzczuk, współsprawstwo ograniczając jedynie do założeń teorii formalno-objektywnej, czyli konieczności zrealizowania przez każdego ze współsprawców przynajmniej części z elementów znamion danego typu czynu zabronionego), lecz polega na przejściu spektrum normowania wspomnianego przepisu z całym „dobrodziejstwem inwentarza”. W tym świetle doskonale widać, iż naturalną konsekwencją tego poglądu musiałyby być recypowanie do prawa wykroczeń wszystkich z wymienionych w art. 18 § 1 kk form sprawczego współdziałania, przeciwko czemu stanowczo oponuje jednak T. Bojarski (T. Bojarski, *op. cit.* – teza 4, s. 57). Z kolei W. Kotowski opowiada się za koncepcją sprawstwa kierowniczego i sprawstwa polecającego wykroczenia (W. Kotowski, *op. cit.* – teza 4, s. 74), czyniąc to bodaj jako jeden z dwóch autorów, wypowiadających się w przedmiocie sprawczych form współdziałania w prawie wykroczeń (drugim z tych autorów jest M. Flasiński, na którego, notabene, W. Kotowski się powołuje – *vide* M. Flasiński, *Wykroczenia przeciwko prawom pracownika i postępowanie w tych sprawach po nowelizacji z 28 sierpnia 1998 r.*, [w:] *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* nr 1998/11, s. 26). Każdy z tych poglądów, poczynwszy od najwęższego, prezentowanego przez T. Grzegorzczuka, poprzez najszersze, za którymi opowiadają się W. Kotowski i M. Flasiński, uznać należy za nietrafne, o czym będzie mowa w dalszej części artykułu.

⁷ Wykładnia rozszerzająca to zabieg wykładniczy, który polega na dekodowaniu z przepisu normy o treści szerszej niż treść, którą ona norma miałaby bez uwzględnienia tejże wykładni – por. J. Wróblewski, *Interpretatio extensiva*, [w:] *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1965/1, s. 112.

zdekodowanych z przepisów typizujących (tj. przesłanki odpowiedzialności za współsprawstwo wdrożenia nie są dekodowane na podstawie zabiegów rozszerzających brzmienie językowe normy sankcjonowanej).

Po piąte wreszcie, za słusznością koncepcji współsprawstwa wykroczenia przemawia także wykładnia historyczna przepisów kw w kontekście unormowań kk z 1932 r.⁸ Prawo wykroczeń przed wejściem w życie kw z 1971 r. było częścią składową odpowiedzialności karnej *sensu stricto* (o czym będzie mowa szerzej w dalszej części opracowania), zaś w ówczesnym stanie prawnym, pomimo milczącego podejścia do problematyki współsprawstwa, tę formę współdziałania zarówno w orzecznictwie⁹, jak i doktrynie¹⁰ przyjmowano niemal powszechnie. Zważywszy więc na rodowód prawa wykroczeń, niezwykle ważki jest argument, iż ustawodawca celowo pozostał przy nieuregulowaniu współsprawstwa *expressis verbis*, traktując je jako oczywiste.

II. Normatywne aspekty „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia

Próbując poszukiwać normatywnych „poszlak” potencjalnie pozwalających na prawnie relewantne wartościowanie wykroczenia popełnionego w formie „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” już w samych regulacjach ogólnych kw, w pierwszej kolejności należy sięgnąć do art. 14 § 2 kw, w którym ustawodawca posłużył się sformułowaniem „współdziałających w popełnieniu czynu zabronionego”. Przepis ten jest kalką art. 20 kk i statuuje zasadę niezależności kwalifikacji prawnej oraz indywidualizacji odpowiedzialności karnej współdziałających w popełnieniu wykroczenia¹¹. Kw nie posiada przy tym, o czym była mowa, odpowiednika art. 18 § 1 kk, definiującego czy to sprawstwo pojedyncze, czy też sprawcze postacie współdziałania.

Pojęcie „współdziałającego” użyte w art. 14 § 2 kw otwiera zatem szerokie pole do rozważań w zakresie tego, o jakich „współdziałających w popełnieniu czynu zabronionego” mowa, mając na względzie zwłaszcza to, że jedynie

⁸ Dz. U. 1932 nr 60 poz. 571 ze zm.

⁹ Por. przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 1933 r., sygn. akt III K 468/33, LEX nr 75860.

¹⁰ Sam J. Makarewicz konstatował, iż „współsprawstwo wynika z samej istoty sprawstwa” – za P. Kardas, *Teoretyczne podstawy odpowiedzialności karnej za przestępne współdziałanie*, Kraków 2001, s. 447.

¹¹ Por. P. Kardas, *Komentarz do art. 20 – teza 1*, [w:] W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52*, Warszawa 2016, LEX nr 10420.

współdziałający niesprawczy, podżegacz i pomocnik, wymienieni zostali przez ustawodawcę wprost (art. 14 § 1 i § 2 kw), milcząco zaś potraktowano nie tylko problematykę współsprawstwa, ale nawet sprawstwa pojedynczego wykroczenia. W tym świetle możliwe byłoby zatem postawienie trafnego skądinąd pytania, że skoro za „współdziałających” w rozumieniu art. 14 § 2 kw uznaje się także współsprawców¹², pomimo tego, że nie są oni wymienieni *expressis verbis* w kw, to dłaczego należałoby odrzucać taką interpretację pojęcia „współdziałającego”, wedle której do kręgu desygnatów tego pojęcia należeliby także „sprawca kierowniczy” i „sprawca polecający” wykroczenia? Odpowiedzi na tak postawione pytanie udzielić trzeba w kilku płaszczyznach.

Pierwszą z tych płaszczyzn będzie płaszczyzna historyczna, oparta o odwołanie się do regulacji kk z 1932 r. W kodeksie tym, podobnie jak w kw, próżno było szukać jakiegokolwiek regulacji definiującej sprawstwo pojedyncze lub współsprawstwo przestępstwa, jednak na płaszczyźnie stosowania prawa niemalże powszechnie przyjmowano możliwość wartościowania przestępstwa popełnionego we współsprawstwie¹³, a samo sprawstwo pojedyncze traktowano naturalnie jako zupełnie oczywiste (jak twierdził J. Makarewicz – wynikające z „istoty sprawstwa”). Mając na uwadze fakt, iż prawo wykroczeń przed wejściem w życie kw było częścią prawa karnego *sensu stricto*¹⁴, w związku z czym miały do niego zastosowanie przepisy części ogólnej kk, w odniesieniu do współsprawstwa wykroczeń można z łatwością skonstatować, iż prawodawca celowo zdecydował się pozostać przy milczącym „uregulowaniu” tego zagadnienia ze względu na utrwaloną praktykę „przyjmowania” współsprawstwa w odniesieniu do czynów będących wykroczeniami.

Argumentu tego nie można jednak w żadnej mierze odnieść do „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia. Ani bowiem

¹² Warto tu wskazać, iż „sprawstwo pojedyncze, zarówno na gruncie polskiego systemu prawa karnego, jak i na gruncie ustawowych regulacji przyjmowanych w państwach obcych, opartych na odmiennych i konkurencyjnych w stosunku do koncepcji J. Makarewicza modelach teoretycznych, nie jest odmianą przestępnego współdziałania, lecz samoistną centralną i nastawioną na zachowanie jednej osoby konstrukcją” (P. Kardas, *Sprawstwo i współdziałanie w popełnieniu czynu zabronionego*, [w:] R. Dębski (red.), *System Prawa Karnego*. Tom 3. Nauka o przestępstwie. Zasady odpowiedzialności, Warszawa 2017, s. 933).

¹³ Jednakowoż, co należy podkreślić, możliwość tę ograniczano jedynie do założeń teorii formalno-obiektywnej współsprawstwa, za swoiste granice odpowiedzialności przyjmując konieczność zrealizowania przez współdziałających przynajmniej jednego elementu ze znamion typu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1937 r., sygn. akt III K 622/37, LEX nr 351822).

¹⁴ Wyraz temu dawało już samo rozporządzenie Prezydenta RP z 11 lipca 1932 r. Prawo o wykroczeniach (Dz.U. 1932 nr 60 poz. 572), które w art. 2 odsyłało do szeregu regulacji kk z 1932 r., w tym do art. 1 tego kodeksu, który *explicite* mówił o „odpowiedzialności karnej”.

normatywnie, ani dogmatycznie tudzież orzeczniczo nie znano wówczas takich form sprawczego współdziałania jak „sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” (sprawstwo kierownicze było legislacyjnym *novum* „dopiero” od 1 stycznia 1970 r., tj. od momentu wejścia w życie kk z 1969 r.¹⁵, zaś „sprawstwo polecające” w ogóle było nieznaną). Nie jest zatem możliwe argumentowanie, tak jak czyni się to w przypadku „współsprawstwa”, że ustawodawca celowo nie zdecydował się na uregulowanie tego, co było już utrwalone w praktyce stosowania prawa.

Drugą z tych płaszczyzn będzie płaszczyzna odwołująca się do normatywnych podstaw odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia, opartych o treści norm sankcjonowanych poszczególnych typów czynów zabronionych. Jak wskazywano wcześniej, przesłanki odpowiedzialności zarówno za sprawstwo pojedyncze, jak i za współsprawstwo są w prawie wykroczeń wyinterpretowywane z treści nakazu (zakazu) danej normy sankcjonowanej, która zakazuje (nakazuje) określonego zachowania w sposób generalny, a nie zindywidualizowany do pojedynczej osoby. Zakaz ten ma jednak zarówno w odniesieniu do sprawcy pojedynczego, jak i współsprawców, identycznie brzmienie (np. w przypadku przytaczanego już art. 119 § 1 kk – „nigdy nikomu nie wolno kraść (dokonywać zaboru w celu przywłaszczenia)...”). Odpowiedzialność ta jest jednak ograniczona założeniami teorii formalno-objektywnej współsprawstwa.

Całkowicie odmiennie rzecz ma się ze sprawstwem kierowniczym i sprawstwem polecającym. Stosowanie założeń teorii formalno-objektywnej do jakichkolwiek innych niż współsprawstwo form sprawczego współdziałania prowadzić musiałoby do konstatacji, że osoby realizujące znamiona typu czynu zabronionego czy to w formie sprawstwa kierowniczego, czy to sprawstwa polecającego, w ogóle nie popełniałyby wykroczenia¹⁶. Twierdzenie to jest wynikiem trywialnego spostrzeżenia, że w przeciwieństwie do sprawstwa pojedynczego i współsprawstwa, treść normy sankcjonowanej (zakazu lub nakazu) nie może być we wspomnianych wypadkach wyinterpretowana z samych znamion typu czynu zabronionego, lecz dla jej zrekonstruowania potrzebna byłaby jeszcze dodatkowa regulacja rozszerzająca odpowiedzialność na kogoś, kto kieruje popełnieniem czynu zabronionego przez inną osobę lub kto wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie poleca jej wykonanie takiego czynu¹⁷. Innymi słowy, uwzględniając gwarancyjną funkcję art. 42 ust. 1 Konstytucji i zakaz

¹⁵ Dz.U. 1969 nr 13 poz. 94 z późn. zm.

¹⁶ Por. P. Kardas, *Sprawstwo...*, *op. cit.*, s. 976.

¹⁷ Por. P. Kardas, *Przypisanie skutku przy przestępnym współdziałaniu*, [w:] Kwartalnik Prawa Publicznego nr 4/2004, s. 85 i n.

dokonywania wykładni rozszerzającej przepisów statuujących przesłanki szeroko pojmowanej odpowiedzialności karnej, a przez to – limitującą funkcję teorii formalno-objektywnej współsprawstwa, która wyznacza maksymalne granice interpretacyjne w zakresie rekonstrukcji podstaw odpowiedzialności z treści normy sankcjonowanej określonego typu czynu zabronionego, należy wskazać, iż niemożliwe byłoby uznawanie za sprawcę wykroczenia kogoś, kto nie zrealizowałby swoim zachowaniem przynajmniej części ze znamion danego typu.

Wskazawszy, iż niemożliwe jest zdekodowanie normatywnych podstaw odpowiedzialności za sprawstwo kierownicze/sprawstwo polecające wykroczenia z treści norm sankcjonowanych określonych typów czynów zabronionych, przejdę do trzeciej z płaszczyzn analizy, odwołującej się do konieczności interpretacji przepisów statuujących przesłanki odpowiedzialności za wykroczenia w perspektywie gwarancyjnej funkcji wynikającej z art. 42 ust. 1 Konstytucji zasady *nullum crimen sine lege*.

Jak sygnalizowano powyżej, granice wyznaczone przez teorię formalno-objektywną współsprawstwa zakreślałyby normatywne maksimum treściowe tego, co mogłoby być derywowane z poszczególnych przepisów typizujących w prawie wykroczeń. Każdy zatem zabieg interpretacyjny, który wykraczałby poza rezultat interpretacji językowej danego przepisu, stanowiłby oczywiste naruszenie art. 42 ust. 1 Konstytucji.

Próbując zatem rekonstruować przesłanki odpowiedzialności za sprawstwo kierownicze/sprawstwo polecające wykroczenia w sposób inny niżli poprzez rozszerzające zabiegi wykładnicze, jedyną potencjalną możliwością tej rekonstrukcji byłoby posłużenie się rozumowaniem *per analogiam* z innej regulacji zawierającej legalnie zdefiniowane podstawy odpowiedzialności za wspomniane formy sprawczego współdziałania, tj. z art. 18 § 1 kk. Jak jednak wskazywano w odniesieniu do współsprawstwa, zabieg taki byłby absolutnie niedopuszczalny ze względu na gwarancyjną funkcję art. 42 ust. 1 Konstytucji, który wyklucza posługiwanie się w obszarze prawa represyjnego analogią na niekorzyść sprawcy. Nie ulega wszakże wątpliwości, że wyinterpretowywanie przesłanek odpowiedzialności za formy współdziałania w popełnieniu wykroczeń, które nie mogłyby być w żaden sposób zrekonstruowane w oparciu ani o ogólne, ani o szczegółowe regulacje prawa wykroczeń, poprzez „zapożyczenie” z art. 18 § 1 kk, byłoby analogią na niekorzyść „sprawców”. Atoli jest całkowicie klarowne, że posługiwanie się analogią z art. 18 § 1 w odniesieniu do „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczeń, podobnie jak w odniesieniu do współsprawstwa, byłoby niedopuszczalne.

W związku z powyższym, odpowiadając na postawione we wstępie niniejszego rozdziału pytanie, należy skonkludować, że w perspektywie normatywnej nie istnieją żadne przesłanki ku temu, by pod pojęciem „współdziałającego” w art. 14 § 2 kw rozumieć, oprócz podżegacza, pomocnika i współsprawców, także „sprawcę kierowniczego” i „sprawcę polecającego” wykroczenia.

III. „Sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” wykroczenia w perspektywie teoretycznoprawnych reguł wykładniczych, aksjologicznych i celowościowych

Odrywając rozważania od normatywnych aspektów ewentualnych podstaw odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” w prawie wykroczeń i przenosząc je na grunt teoretycznoprawny, rozpocząć należy od metodologicznej reguły interpretacyjnej tzw. brzytwy Ockhama¹⁸, stanowiącej cenną wskazówkę w procesie wykładni prawa, wynikającą z przyjmowanego w prawoznawstwie założenia o racjonalności ustawodawcy.

Interpretując bowiem poszczególne przepisy statuujące przesłanki odpowiedzialności za wykroczenia, w tym zwłaszcza art. 14 § 2 kw, wespół z prezentowanymi w rozdziale wcześniejszym konstatacjami, konieczne jest uwypuklenie, iż wykładnia wspomnianych regulacji powinna być dokonywana w perspektywie utylitarnej, zapewniającej im maksymalną efektywność i użyteczność.

Dążąc zatem do zapewnienia tejeż użyteczności i efektywności, mając na uwadze systemową specyfikę i odrębność prawa wykroczeń od prawa karnego, nie byłoby ani celowe, ani zasadne to, by rozszerzać podstawy odpowiedzialności za wykroczenie ponad to, co jest konieczne do realizacji systemowej funkcji prawa wykroczeń jako takiego¹⁹. Tak szerokie zakreślenie podstaw odpowiedzialności za sprawcze formy współdziałania w prawie wykroczeń byłoby, mając na uwadze rolę prawa wkroczeń jako specyficznego rodzaju odpowiedzialności represyjnej²⁰, całkowicie nieuzasadnione. Trudno wszakże wyobrazić sobie, przykładowo,

¹⁸ „*Entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem*” – „Nie należy mnożyć bytów ponad potrzebę”.

¹⁹ Do funkcji prawa wykroczeń, przede wszystkim, należą funkcje: ochronna, prewencyjno-wychowawcza i gwarancyjna. Por. M. Błaszczuk, W. Jankowski, M. Zbrojewska, *Prawo i postępowanie w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2013, s. 4.

²⁰ Specyficznego, bowiem, o czym była mowa we wcześniejszym przypisie, do głównych celów odpowiedzialności za wykroczenia nie należy wcale cel represyjny.

strażnika miejskiego, który podczas podejmowania interwencji w ramach trybu mandatowego z kpw²¹, odwoływałyby się do normatywnych podstaw dekodowania przesłanek odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze” (czy „sprawstwo polecające”) wykroczenia wraz z całym instrumentarium teoretycznym, uzasadniającym istnienie takiej możliwości pomimo nieistnienia odpowiednich regulacji w samym kw. Sytuacja taka już *prima facie* jest groteskowa. Odpowiedzialność za wykroczenia winna być bowiem, zwłaszcza w kontekście tego, że w przeważającej większości prawo wykroczeń stosowane jest przez niewyspecjalizowane organy niesądowe²², jak najprostsza i możliwie jak najszybciej aplikowalna. Jak bowiem słusznie wskazywał H. Grocusz w kontekście interpretacji norm prawa międzynarodowego, wykładnia prawa nade wszystko unikać trzech rzeczy: nieefektywności, niesprawiedliwości i absurdu²³. Owe wskazówki, bez cienia wątpliwości, należy odnieść także do wykładni przepisów prawa wykroczeń.

Konsekwentnym aspektem teoretycznoprawnej analizy problematyki „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” w prawie wykroczeń jest perspektywa spójności aksjologicznej systemu prawa²⁴, a ściślej – systemowych konsekwencji odrzucenia możliwości prawnie relewantnego wartościowania wykroczenia „popelnionego” w tej formie sprawczego współdziałania.

Jak wskazywano w odniesieniu do koncepcji współsprawstwa wykroczenia, odrzucenie możliwości wartościowania czynu popełnionego w tej postaci zjawiskowej skutkowałoby niedopuszczalną w perspektywie art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji niemożnością pociągnięcia do odpowiedzialności kogokolwiek za zachowania, które w istocie odpowiadałyby rodzajowo zachowaniom określonym w przepisach typizujących w prawie wykroczeń, a przez to, niemożnością zastosowania szeregu innych instytucji przewidzianych w prawie wykroczeń, np. przepisów statuujących obowiązki kompensacyjne. Co więcej, odrzucenie koncepcji współsprawstwa wykroczenia mogłoby prowadzić do patologii w sferze stosowania prawa, uwidaczniającej się w przypadku typów przepołowionych, polegającej na sztucznym i kontrfaktycznym zawyżaniu wartości przedmiotów

²¹ Dz.U. 2001 nr 106 poz. 1148 z późn. zm.

²² Por. A. Kuroń, *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 maja 2007 roku (sygn. akt P 13/06, OTK-A Nr 6/2007, poz. 57)*, [w:] *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia, Sectio G, Vol. LIX, 1/2012*, s. 113.

²³ D. Bederman, *Classical Canons. Rethoric, Classicism and Treaty Interpretation*, Aldershot 2001, s. 144.

²⁴ Wedle J. Wróblewskiego, system prawa jest spójny wówczas, gdy normy tego systemu oparte są na wspólnych zasadach (J. Wróblewski, *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego*, Warszawa 1959, s. 253).

czynów zabronionych, byleby tylko sprawcy czynu mogli ponosić odpowiedzialność represyjną.

Zestawiając powyższe wnioski z koncepcją „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego”, z łatwością można dostrzec, iż odrzucenie tychże nie skutkowałoby niemożnością pociągnięcia do odpowiedzialności kogokolwiek za *de facto* popełnione wykroczenie. Obie te konstrukcje, jak wskazywano przy uzasadnieniu niemożności zdekodowania normatywnych podstaw odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze”/ „sprawstwo polecające” wykroczenia z treści norm sankcjonowanych poszczególnych przepisów typizujących, są swoistą „nadbudową” wobec „bazowego” sprawstwa pojedynczego/współsprawstwa (innymi słowy, zarówno normatywny, jak i faktyczny byt sprawstwa kierowniczego lub sprawstwa polecającego zależy od istnienia sprawstwa wykonawczego²⁵). Ani bowiem „sprawca kierowniczy”, ani „sprawca polecający” wykroczenia nie wypełniają własnoręcznie żadnego ze znamion konstytuujących określony typ czynu zabronionego²⁶, toteż ewentualne odrzucenie tych koncepcji nie miałyby żadnego wpływu na możliwość pociągania do odpowiedzialności sprawcy wykonawczego („bezpośredniego”). Z tego też względu, brak „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” w prawie wykroczeń nie wpływałby na spójność aksjologiczną systemu prawa, nie tworząc normatywnej próżni, sprzecznej z normatywnymi i pozanormatywnymi zasadami, na jakich zasadza się polski system prawa.

Ostatnim już argumentem, spinającym kłamrą prowadzone w przedmiotowym opracowaniu rozważania jest argument odwołujący się do przywoływanego już w tekście założenia o racjonalności prawodawcy, z innej jednak niż ukazana wcześniej perspektywy.

Prawo wykroczeń, jak już wskazywano wcześniej, do momentu wejścia w życie kodeksu wykroczeń z 1971 r. nie było samoistnym reżimem odpowiedzialności represyjnej, lecz częścią systemu odpowiedzialności karnej *sensu stricto*. Wykroczenia stanowiły więc specyficzną podkategorię przestępstw, do której, z pewnymi odrębnościami, miała zastosowanie większość przepisów części ogólnej kk z 1932 r. W okresie prac nad kw główną jednak ideą, jaka przyświecała projektodawcom tej ustawy²⁷, było wyemancypowanie systemu odpowiedzialności za wykroczenia z systemu odpowiedzialności karnej.

²⁵ Por. A. Liszewska, *Współdziałanie przestępne w polskim prawie karnym. Analiza dogmatyczna*, Łódź 2004, s. 30-32.

²⁶ Por. P. Kardas, *Sprawstwo...*, *op. cit.*, s. 977.

²⁷ M. Łysko, *Prace nad kodyfikacją materialnego prawa wykroczeń w Polsce Ludowej (1960-1971)*, Białystok 2016, s. 78.

Przyjmując zatem założenie o racjonalności prawodawcy, mając na uwadze kontekst historyczny „usamoistniania” się prawa wykroczeń, absolutnie niemożliwe byłoby przyjęcie argumentacji, wedle której zakres odpowiedzialności za wykroczenia byłby właściwie tożsamy z zakresem odpowiedzialności za przestępstwa. W tym bowiem ujęciu, istnienie kodeksu wykroczeń (a zwłaszcza jego części ogólnej) byłoby całkowicie zbędne, zaś sama odpowiedzialność za wykroczenia – rozbudowana tak bardzo, że w praktyce uniemożliwiałoby to jej efektywne i szybkie aplikowanie, o czym mowa była powyżej.

IV. Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzone w niniejszym opracowaniu rozważania pozwalają na jednoznaczne stwierdzenie, iż nie jest możliwe takie interpretowanie regulacji statuujących przesłanki odpowiedzialności za wykroczenia, by możliwe było pociągnięcie do odpowiedzialności „sprawcy kierowniczego” i „sprawcy polecającego”.

Brak tejże możliwości wynika z następujących okoliczności:

- do „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia nie może być odniesiony argument z historycznej analogii pomiędzy przepisami kw a regulacjami kk z 1932 r. (tak, jak czyni się to w odniesieniu do współsprawstwa w zakresie jego nieuregulowania *expressis verbis*, a mimo tego – powszechnego stosowania), gdyż wspomniane koncepcje sprawczego współdziałania w popełnieniu czynu zabronionego nie były ani dogmatycznie, ani też praktycznie brane pod uwagę w kontekście przesłanek odpowiedzialności za przestępstwo;
- przesłanki odpowiedzialności za „sprawstwo kierownicze” i „sprawstwo polecające” wykroczenia nie mogą być, w przeciwieństwie do przesłanek odpowiedzialności za współsprawstwo, wyinterpretowane z treści norm sankcjonowanych poszczególnych typów czynów zabronionych, bowiem maksymalne granice tej interpretacji, z uwagi na gwarancyjną funkcję art. 42 ust. 1 Konstytucji i zakaz dokonywania wykładni rozszerzającej na niekorzyść sprawcy w prawie karnym, wyznaczane są przez teorię formalno-objektywną współsprawstwa;
- odpowiedzialność za sprawstwo kierownicze i sprawstwo polecające oparta być musi o modyfikację treści normy sankcjonowanej wynikającej z typu czynu zabronionego, ponieważ wspomniane formy współdziałania są „uzależnione” („nabudowane”) od sprawstwa wykonawczego (sprawca kierowniczy/polecający odpowiada za kierowanie popełnieniem

czynu zabronionego/polecenie wykonania komuś takiego czynu, nie zaś za samodzielne zrealizowanie jego znamion). W odniesieniu do prawa wykroczeń, jedyną hipotetyczną podstawą do zrekonstruowania takiej zmodyfikowanej normy byłby art. 18 § 1 zd. 3 i 4 kk, który jednak musiałby znaleźć zastosowanie w wyniku posłużenia się rozumowaniem *per analogiam*. Taki zabieg interpretacyjny byłby jednak wykluczony z uwagi na wynikający z art. 42 ust. 1 Konstytucji zakaz posługiwania się analogią na niekorzyść sprawcy;

- za odrzuceniem koncepcji „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia przemawia także metodologiczna reguła interpretacyjna „brzytwy Ockhama”, wskazująca taki kierunek wykładni przepisów statuujących przesłanki odpowiedzialności za wykroczenia, by odpowiedzialność ta była jak najprostsza i jak najszybciej aplikowana, a przez to – jak najbardziej efektywna (z uwagi na kontekst stosowania prawa wykroczeń i organy, które to prawo stosują);
- opowiedzenie się za niedopuszczalnością wartościowania wykroczenia „popelnionego” w formie „sprawstwa kierowniczego” czy „sprawstwa polecającego” nie spowoduje powstania luki polegającej na niemożności pociągnięcia do odpowiedzialności kogokolwiek za faktycznie dokonane wykroczenie, gdyż zawsze możliwe będzie pociągnięcie do odpowiedzialności sprawcy wykonawczego, a przez to – nie przeczy to przyjmowanemu w prawoznawstwie założeniu o spójności aksjologicznej systemu prawa;
- opowiedzenie się natomiast za koncepcją „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia przeczyłoby normatywnemu sensowi wyodrębnienia odpowiedzialności za wykroczenia z systemu odpowiedzialności karnej *sensu stricto*, gdyż przesłanki odpowiedzialności za wykroczenie byłyby niemalże identyczne z przesłankami odpowiedzialności za przestępstwo, a w efekcie – także założeniu o racjonalności prawodawcy.

Bibliografia

- Bederman D., *Classical Canons. Rethoric, Classicism and Treaty Interpretation*, Aldershot 2001,
- Bielski M., *Wokół „przepełowionego” charakteru przestępstwa rozboju*, [w:] Państwo i Prawo nr 2009/2,
- Błaszczyk M., Jankowski W., Zbrojewska M., *Prawo i postępowanie w sprawach o wykroczenia*, Warszawa 2013,

- Bojarski T., *Komentarz do art. 14*, [w:] T. Bojarski (red.), A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, Szwarczyk M., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2009,
- Brożek B., *Derywacyjna koncepcja wykładni z perspektywy logicznej*, [w:] *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2006/1,
- Flasiński M., na którego, notabene, W. Kotowski się powołuje – *vide* M. Flasiński, *Wykroczenia przeciwko prawom pracownika i postępowanie w tych sprawach po nowelizacji z 28 sierpnia 1998 r.*, [w:] *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 1998/11.,
- Grzegorzczak T., *Komentarz do art. 14*, [w:] T. Grzegorzczak (red.), W. Jankowski, M. Zbrojewska, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2013,
- Kardas P., *Komentarz do art. 20 – teza 1*, [w:] W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52*, Warszawa 2016, LEX nr 10420,
- Kardas P., *Przypisanie skutku przy przestępnym współdziałaniu*, [w:] *Kwartalnik Prawa Publicznego* 2004/4.
- Kardas P., *Sprawstwo i współdziałanie w popełnieniu czynu zabronionego*, [w:] R. Dębski (red.), *System Prawa Karnego. Tom 3. Nauka o przestępstwie. Zasady odpowiedzialności*, Warszawa 2017,
- Kardas P., *Teoretyczne podstawy odpowiedzialności karnej za przestępne współdziałanie*, Kraków 2001,
- Kotowski W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2009,
- Kuroń A., *Glosa do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 maja 2007 roku (sygn. akt P 13/06, OTK-A Nr 6/2007, poz. 57)*, [w:] *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin-Polonia, Sectio G, Vol. LIX, 1/2012*,
- Liszewska A., *Współdziałanie przestępne w polskim prawie karnym. Analiza dogmatyczna*, Łódź 2004,
- Łysko M., *Prace nad kodyfikacją materialnego prawa wykroczeń w Polsce Ludowej (1960-1971)*, Białystok 2016,
- Wróblewski J., *Interpretatio extensiva*, [w:] *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1965/1,
- Wróblewski J., *Zagadnienia teorii wykładni prawa ludowego*, Warszawa 1959.

Streszczenie

Artykuł dotyczy problematyki ewentualnego „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego” wykroczenia w perspektywie hipotetycznych przesłanek odpowiedzialności za te postacie sprawczego współdziałania, zarówno w ujęciu *stricte* normatywnym, jak i teoretycznoprawnym. Przeprowadzone w opracowaniu rozważania zasadzają się na

komparatystycznej próbie zdekodowania podstaw odpowiedzialności za wspomniane formy współdziałania w świetle przesłanek odpowiedzialności za współsprawstwo wykroczenia, mając na uwadze jej specyfikę i odmienność od odpowiedzialności za współsprawstwo przestępstwa oraz niemożność posługiwania się w prawie wykroczeń analogią z art. 18 § 1 kk ze względu na gwarancyjną funkcję art. 42 ust. 1 Konstytucji. Rezultatem dokonanej analizy jest konkluzja o niemożności normatywnego wartościowania wykroczenia „popełnionego” w formie „sprawstwa kierowniczego” i „sprawstwa polecającego”.

SŁOWA KLUCZOWE: sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające, wykroczenia

Abstract

The article deals with the issue of possible liability for “administering the perpetration” and “ordering the perpetration” of a contravention in the context of hypothetical premises of liability for these forms of perpetrating cooperation, both on strictly normative and beyond-normative grounds. The considerations made in the study are based on a comparative attempt to decode the basis of liability for the mentioned forms of cooperation in the perspective of premises of liability for co-perpetration in a contravention, considering its specificity and dissimilarity from liability for co-perpetration in a crime, and also the inadmissibility of *per analogiam* use of art. 18 § 1 of Polish criminal code to the law of contraventions. The conclusion of the analysis is that it is not possible to evaluate normatively the contravention “committed” the mentioned forms of perpetrating cooperation.

KEY WORDS: administering the perpetration, ordering the perpetration, contraventions

Autor

Adrian Romkowski – student V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zainteresowania badawcze: teoretyczne podstawy odpowiedzialności karnej, prawo karne procesowe, teorie kar.